

KOMENDANT GŁÓWNY POLICJI

Warszawa, dnia 10 września 2020 r.

L.dz. Gpc-284 /20

Dyrektorka

Stowarzyszenia Amnesty International

Pani Draginja Nadaždin

Szanowna Pani Dyrektorko,

W nawiązaniu do pisma z 11 sierpnia 2020 r. w sprawie raportu Amnesty International pt. „Wnioski i rekomendacje w zakresie wolności zgromadzeń w Polsce”, na wstępie chciałbym podziękować za przekazany dokument i zaznaczyć, że w tej materii udzielną Państwu odpowiedź 17 sierpnia 2018 roku. Przesłany dokument w istotnym zakresie stanowi powielenie treści i rekomendacji ujętych w raporcie z 2018 roku pt. „Moc ulicy: w obronie wolności pokojowych zgromadzeń w Polsce”, zatem stanowisko Policji pozostaje niezmiennie.

Ponownie wskazać należy, iż Policja będąc formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, zobowiązana jest do skutecznego podejmowania działań, które bez wątplenia muszą posiadać przymiot wynikający z konstytucyjnej zasady legalizmu, zgodnie z którą wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

Identyfikowane przez Amnesty International nieprawidłowości w działaniach Policji wobec uczestników zgromadzeń publicznych należy oceniać m.in. przez pryzmat zapisów Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 r. Nr 78 poz. 483, z późn. zm.), ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. *Prawo o zgromadzeniach* (Dz. U. z 2019 r. poz. 631), ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 2067) oraz ustawy z dnia 24 maja 2013 r. *o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2418).

Ponownie podkreślam, że podstawowym aktem prawnym regulującym działania Policji jest ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku *o Policji*, która między innymi normuje zadania, kompetencje funkcjonariuszy. Zgodnie z powyższą ustawą do głównych zadań Policji należy ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych.

Wskazać należy, że zasady użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej są ściśle określone przez polskie prawo rangi ustawowej: w ustawie o Policji oraz w ustawie z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Przepisy te określają w jakich przypadkach i na jakich zasadach funkcjonariusze Policji mogą użyć lub wykorzystać środki przymusu bezpośredniego lub broń palną, zapewniając, by było to dopuszczalne jedynie, gdy jest to niezbędne i zgodne z zasadą proporcjonalności. Ponadto na zasadność stosowania tych środków każdorazowo wpływa indywidualna ocena zaistniałej sytuacji. Celowość i zasadność użycia środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej podlega systematycznej kontroli przez przełożonych policjantów, jak też przez organy niezależne. Funkcjonariusze, którzy mają prawo stosować środki przymusu bezpośredniego oraz broń palną, podlegają gruntownym szkoleniom w tym zakresie, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu ochrony praw człowieka.

Działania Policji podczas realizacji zabezpieczeń zgromadzeń w pierwszej kolejności polegają na zapewnieniu bezpieczeństwa wszystkich osób biorących udział w zgromadzeniach, zarówno uczestników zgromadzenia/demonstracji, jak i ich przeciwników oraz osób postronnych jak również zapobieganiu popełniania czynów zabronionych, niezgodnych z prawem i eskalacji konfliktów pomiędzy ich uczestnikami. Zapewnienie bezpieczeństwa osób podczas zgromadzeń jest priorytetem każdego policjanta biorącego udział w zabezpieczeniu.

Należy podkreślić, że Policja ma za zadanie zapewnić bezpieczeństwo wszystkim osobom biorącym udział w zgromadzeniach oraz osobom postronnym niezależnie od tego kto jest organizatorem danego zgromadzenia, kto jest jego uczestnikiem, jakie ma poglądy i przekonania polityczne czy religijne.

Działania podejmowane przez funkcjonariuszy Policji realizowane są w granicach prawa i adekwatne do zaistniałych sytuacji. Nie mają na celu ograniczanie prawa do swobodnego demonstrowania, któremukolwiek z uczestników zgromadzeń, a jedynie zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jeżeli w przekonaniu konkretnych osób doszło do naruszenia przez Policję ich praw, mogą skorzystać z instytucji złożenia skargi w trybie administracyjnym lub zawiadomienia o przestępstwie, które niezależnie od Policji, zbada Prokuratura.

Taktyka działania Policji nie zawsze skutkuje bezpośrednią interwencją, ale zawsze policjanci będą dążyć do zabezpieczenia materiału dowodowego i ustalenia ewentualnych sprawców celem pociągnięcia do odpowiedzialności karnej, jeżeli czyn będzie wyczerpywał znamiona przestępstwa lub wykroczenia. Jednocześnie należy wskazać, że zgromadzenia mają

często dynamiczny przebieg i wymuszają podejmowanie każdorazowo odpowiednich działań Policji.

Przypomnę, że zgodnie z art. 83 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. *każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej*. Stosowanie się do przepisów prawa obowiązuje wszystkich obywateli w takim samym zakresie a jednym z podstawowych zadań Policji jest egzekwowanie ich przestrzegania.

Ponownie pragnę zauważyć, że rozpatrując prawo do wolności gromadzenia się, jak też wyrażania swoich poglądów, nie można pomijać prawa określonego w art. 31 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nie można zatem swego prawa do wolności (w tym gromadzenia się i manifestowania swoich poglądów) realizować w sposób naruszający wolność i prawa innych osób. W tym kontekście należy podkreślić rolę Policji w służbie społeczeństwu, która polega między innymi na ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnieniu spokoju w miejscach publicznych, zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*¹.

W przypadku podjęcia przez Policję działań mających na celu przywrócenie porządku prawnego, każdorazowe działanie poprzedzone jest działaniami Zespołu Antykonfliktowego Policji, oparte na mediacjach i negocjacjach zmierzające do pokojowego rozstrzygnięcia konfliktu i zaprzestania działań niezgodnych z prawem. Następnie osoby wzywane są poprzez urzędnika nagłaśniającego do zachowania zgodnego z przepisami prawa, uprzedzane są o odpowiedzialności karnej oraz o użyciu wobec osób niestosujących się do przepisów i poleceń policjantów środków przymusu bezpośredniego.

Zauważyć należy, że w obszarze zadań związanych z zabezpieczeniem zgromadzeń publicznych, w szczególności wystąpienia zbiorowego naruszenia prawa, do służby kierowane są pododdziały zwartej Policji, gdzie zgody na użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego udzielają: Komendant Główny Policji, właściwy miejscowo komendant wojewódzki/Stołeczny Policji albo osoby przez nich upoważnione, ewentualnie dowódca pododdziału zwartego, gdy zwłoka w użyciu lub wykorzystaniu tych środków groziłaby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia policjanta, innej osoby lub mienia lub niebezpieczeństwem zamachu na ważne obiekty, urządzenia lub obszary.

Istotnym jest, iż bezpośrednio przed wydaniem rozkazu użycia środków przymusu bezpośredniego przez dowódcę pododdziału wzywa on do zachowania zgodnego z prawem, a następnie uprzedza o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego, w przypadku niepodporządkowania się temu wezwaniu. Specyfika tego typu działań powoduje, że w tym przypadku można wskazać najczęściej stosowane środki przymusu bezpośredniego tj. siłę

¹ tekst jednolity z dnia 28 stycznia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 360 z późn. zm.)

fizyczną, kajdanki, pałkę służbową, wodne środki obezwładniające, pociski niepenetracyjne, chemiczne środki obezwładniające. Wyjątkiem jest broń palna, która jako szczególny środek przymusu bezpośredniego, nie może być użyta lub wykorzystana przez pododdział zwarty.

Nie kwestionując w żaden sposób wartości ustawowo chronionej w postaci prawa do organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich, zwracam jednak uwagę na obowiązek Policji podejmowania czynności w przypadku podejrzenia naruszenia obowiązujących norm prawnych. Wynika on wprost z przywołanej *ustawy o Policji*, w myśl której jednym z zadań jest zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń.

Mając na względzie fakt, iż w myśl zapisów *ustawy Prawo o zgromadzeniach* Policja jest uprawniona jedynie do rozwiązania zgromadzenia spontanicznego, zauważyć należy, że jedną z przesłanek do podjęcia takiej decyzji jest naruszenie przepisów tejże ustawy albo przepisów karnych. Powyższe dotyczy również przepisów karnych innych ustaw. Ponieważ ustawodawca określił, iż rozwiązanie zgromadzenia spontanicznego przez funkcjonariusza kierującego działaniami Policji opiera się na zasadzie fakultatywności, tym samym uznać należy, iż w przypadku naruszenia przepisów karnych innych ustaw, np. *ustawy Kodeks wykroczeń* lub *ustawy Kodeks karny*, policjant może ale nie musi rozwiązywać takiego zgromadzenia. Niemniej jednak zobowiązany będzie do ustalenia tożsamości uczestników zgromadzenia, których zachowanie wskazuje na możliwość popełnienia przestępstwa lub wykroczenia.

W kontekście analizowanych materiałów obrazujących działania Policji, w mojej ocenie, podejmowanie przez Policję interwencji wobec uczestników zgromadzeń, w sytuacji podejrzenia naruszenia przepisów karnych innych ustaw, wynikało z obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

Natomiast interwencje podejmowane przez Policję wobec uczestników zgromadzeń, w sytuacji podejrzenia naruszenia porządku prawnego, nie powinny być interpretowane jako nadużycie. Prawo do udziału w zgromadzeniu nie powinno kolidować z zapisami innych ustaw, biorącym udział w planowanych uroczystościach, czy też naruszać praw innych osób, w szczególności poprzez zachowania wyczerpujące znamiona przestępstwa lub wykroczenia.

Ważne jest, aby władze wykazując się pewnym stopniem tolerancji wobec pokojowych zgromadzeń, gwarantowanych m.in. ustawą zasadniczą, nie pozbawiały tej wolności zgromadzeń i jej istoty, usuwając przeszkody w zakresie korzystania z niej, a pozostając jednocześnie biernym na naruszenia praw innych osób, również gwarantowanych ustawowo.

W przypadku podejrzenia naruszenia przez uczestników zgromadzenia przepisów karnych, policjant zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 *ustawy o Policji*, w toku wykonywania czynności operacyjno – rozpoznawczych, dochodzeniowo – śledczych i administracyjno – porządkowych, podejmowanych w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń ma prawo m. in. do: legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości, zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach kodeksu postępowania karnego i innych ustaw, dokonywania kontroli osobistej, w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary.

Przesłany do wiadomości Policji raport, podobnie jak dokument z 2018 roku, zawiera wiele tez formułujących stronniczość w przedstawianiu danych, co przedkładać się może na budowanie negatywnego wizerunku Policji w kraju i na świecie.

Zaznaczyć należy, iż przedstawiony dokument ma charakter bardzo ogólny, a zawarte w nim tezy nie znajdują odzwierciedlenia w rzeczywistości. Przyjęte przez autorów założenia nie zostały poddane szerszej analizie, a przywołane przykłady naruszeń standardów przez Policję nie zostały podparte ustaleniami faktycznymi.

Chciałbym wyraźnie podkreślić, że wolność zgromadzeń jest gwarantowana przez systemy prawne wszystkich demokratycznych państw oraz regulacje międzynarodowe i ponadnarodowe. W aspekcie regulacji prawnych obowiązujących w Polsce, wolność zgromadzeń traktowana jest możliwie szeroko – z wolności tej mogą korzystać bowiem nie tylko obywatele danego państwa, lecz także cudzoziemcy. Równie szeroko zakreślone są ramy przedmiotowe tej wolności – w tym aspekcie obejmuje ona swobodę podejmowania decyzji dotyczącej zorganizowania zgromadzenia i zakończenia zgromadzenia, udziału w nim oraz swobodę wyboru formy wyrażania poglądów podczas zgromadzenia.

Przedmiotowy raport w wielu punktach podnosi niezgodność standardów krajowych ze standardami międzynarodowymi. Jak wspomniano wyżej, wolność zgromadzeń należy do naturalnych standardów demokratycznych państw, przy czym w poszczególnych państwach występują różnice dotyczące sposobów korzystania z tej wolności, a Rzeczpospolita Polska w sposób możliwie szeroki zapewnia swobodę wyrażania opinii i przekonań, bowiem zagwarantowanie tej wolności jest warunkiem koniecznym dla realizacji idei społeczeństwa obywatelskiego.

Przy tej okazji chciałbym podkreślić, że Komenda Stołeczna Policji wielokrotnie udzielała Amnesty International szczegółowych informacji na temat zabezpieczania zgromadzeń na terenie m. st. Warszawy. W treściach pism podkreślano, że Policja jako instytucja działa wyłącznie na podstawie i w granicach przepisów prawa (art. 7 Konstytucji

RP) oraz zobowiązana jest ustawowo do respektowania w swoich działaniach godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka (art. 14 ust. 3 ustawy o Policji).

Komenda Stołeczna Policji przed opublikowaniem raportu przekazywała, między innymi w ramach informacji publicznej, odpowiedzi na zapytania Amnesty International, np. w zakresie kwestii legitymowania obywateli w trakcie zgromadzeń publicznych, na jakim etapie prowadzone jest postępowanie z zawiadomienia [REDAKTOWANE] wobec funkcjonariuszy, którzy rzekomo użyli nadmiernej siły podczas zgromadzenia w dniu 1 marca 2018 roku, „posiadania broni maszynowej przez policjantów”, „wizyt domowych”, czy „śledzenia” uczestników zgromadzeń.

Mając na uwadze powyższe należy zaznaczyć, że pomimo przekazywanych informacji przez Komendę Stołeczną Policji, nie zostały one ujęte w opracowanym przez Amnesty International raporcie. Wykorzystanie tych informacji przez autorów raportu mogłoby mieć istotny wpływ na bardziej obiektywny sposób przedstawienia działań podejmowanych przez funkcjonariuszy w trakcie zabezpieczania zgromadzeń publicznych na terenie m. st. Warszawy.

Podkreślić należy, że w przywołanym dokumencie Amnesty International nie wskazano konkretnych przypadków naruszeń przepisów prawa przez funkcjonariuszy Policji. Każdorazowo w przypadku podejrzenia naruszenia dyscypliny służbowej przez funkcjonariuszy Policji, ich zachowanie poddawane jest ocenie służbowej zgodnie z przepisami Rozdziału 10 ustawy o Policji. Niezależnie od tego, w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że swoim zachowaniem lub zaniechaniem funkcjonariusze dopuścili się czynu zabronionego, materiały przekazywane są do prokuratury celem oceny prawno-karnej.

Odnosząc się do poruszonej w raporcie (str. 11) kwestii dotyczącej *spoczywającym na policji pozytywnym obowiązku zapewnienia, by społeczeństwo mogło w pełni korzystać z prawa do wolności gromadzenia się. W tym celu powinna ułatwić ona jego realizację*, należy wskazać, że co do zasady działania funkcjonariuszy Policji ukierunkowane są na ochronę każdej legalnie manifestującej grupy, wyrażającej swoje nawet najbardziej kontrowersyjne poglądy.

Ponadto należy podkreślić, że orzecznictwo ETPCz potwierdza, że *władze państwowe mają obowiązek zagwarantowania pokojowego przebiegu wszelkich legalnych manifestacji, a także bezpieczeństwa ich uczestników i organizatorów², a prawo do „kontrmanifestacji” nie może sięgać tak daleko, że stanie się ograniczeniem prawa*

² Wyrok ETPCz w sprawie Plattform „Ärzte für das Leben” przeciwko Austrii z 21 czerwca 1988 r., skarga nr 10126/82, § 34; wyrok ETPCz w sprawie Kudervītūts i inni przeciwko Litwie z 15 października 2015 r., skarga nr 37553/05, § 139.

do manifestacji³. Koniecznym jest podkreślenie, że zasada taka jest przestrzegana w działaniach policjantów zabezpieczających zgromadzenia, a stosowane środki pomimo, że wzbudzają zastrzeżenia części opinii publicznej, znajdują swoje uzasadnienie w przepisach obowiązującego w RP prawa.

W kontekście powyższego należy wskazać, że funkcjonariusze Policji mają świadomość tego, iż legalne zgromadzenia pozostają pod ochroną prawną państwa (niezależnie od poglądów wyrażanych przez ich uczestników), dlatego też zachowania osób polegające np. na blokowaniu przemarszu w trakcie zgromadzenia lub zagłuszaniu manifestacji i debaty prowadzonej w przestrzeni publicznej, podlegają monitorowaniu służb Policji, a w określonych przypadkach stają się przedmiotem ich interwencji. Celem realizowanym przez funkcjonariuszy w takich przypadkach nie jest jednak reagowanie na poglądy, a wyłącznie akcentowane powyżej zapewnienie zgodnego z prawem przebiegu legalnie prowadzonej manifestacji. Funkcjonariusze reagują na zachowania konkretnych osób (lub grup osób) na podstawie towarzyszących okoliczności oraz w oparciu o zgłaszane zawiadomienia na przykład organizatorów legalnych zgromadzeń, ustalają tożsamość osoby zakłócającej przebieg manifestacji, zabezpieczają niezbędne w sprawie materiały źródłowe. Nie jest ich rolą, w momencie prowadzenia ww. działań, dokonywanie wiążących wykładni przepisów prawa. Rozstrzygnięcie w zakresie ewentualnego nałożenia sankcji karnych bądź uniewinnienia należy do kompetencji Sądu.

Odnosząc się do problematyki podejmowania przez Policję interwencji wobec uczestników pokojowych zgromadzeń, uzupełniając przedstawione powyżej zasady, należy podkreślić, że Policja w pełni respektuje fakt wolności zgromadzeń, w tym prawo do pokojowego gromadzenia się ludzi w celu wolnego wyrażenia poglądów, przy czym, o ile w polskim porządku prawnym zdefiniowane zostało zgromadzenie spontaniczne⁴, które odbywa się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną, którego odbycie winnym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej, to ustawodawca nie definiuje takiego pojęcia jak kontrademonstracja (pojęcie to jest używane w raporcie opracowanym przez Amnesty International). Jednocześnie kodeks wykroczeń w art. 52 § 2 pkt 1 penalizuje wykroczenie polegające na przeszkadzaniu lub usiłowaniu przeszkadzania, w organizowaniu lub przebiegu niezakazanego - a więc legalnego zgromadzenia. Warunki legalności zgromadzeń określone są w przepisach ustawy *Prawo o zgromadzeniach*. Za wskazane wykroczenie odpowiada sprawca, który przeszkadza w zgromadzeniu, czyli powoduje faktyczne utrudnienia w jego organizacji lub przebiegu

³ Wyrok ETPCz w sprawie Platform „Ärzte für das Leben”, op. cit., § 31-39; wyrok ETPCz w sprawie Faber przeciwko Węgrom z 24 lipca 2012 r., skarga nr. nr 40721/08, § 38.

albo wręcz uniemożliwia odbycie zgromadzenia⁵. Za utrudnianie/przeszkadzanie lub usiłowanie przeszkadzania w przebiegu legalnego zgromadzenia należy także uznać wznoszenie okrzyków oraz używanie megafonów i tym podobne zachowania (niezależnie od charakteru przekazywanych w ten sposób treści, gdyż to nie treść jest przedmiotem zakłócenia, a natężenie, dynamika i intensywność emitowanych dźwięków).

Odnosząc się do poruszonych w raporcie zagadnień związanych ze *stosowaniem drażniących środków chemicznych* (str. 18), należy podkreślić, że art. 16 ust. 1⁶ ustawy o Policji wskazuje na przypadki, zdefiniowane w ustawie z dnia 24 maja 2013 roku o *środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*⁷, w których policjanci mogą użyć lub wykorzystać zgodnie z prawem przysługujący im katalog przedmiotowych środków. Jednym ze środków przymusu bezpośredniego znajdującym się we wskazanym katalogu są chemiczne środki obezwładniające generujące strumień mieszanki pieprzowej, tj. ręczne miotacze pieprzu (tzw. RMP – jako podstawowe wyposażenie każdego funkcjonariusza Policji) oraz plecakowe miotacze tego rodzaju substancji. Również zastosowanie mogą mieć granaty łzawiące oraz inne urządzenia przeznaczone do miotania środków obezwładniających, których użycie lub wykorzystanie precyzuje art. 24 ust. 1 ww. ustawy⁸.

Należy podkreślić, że przed rozpoczęciem działań w czasie których mogą zostać użyte ww. środki, policjanci wzywają osoby do opuszczenia miejsca nielegalnego zgromadzenia. Ponadto informują o konieczności wykonywania poleceń funkcjonariuszy Policji wskazując, że w przypadku braku podporządkowania się tym poleceniom, zastosowane mogą być prawnie przewidziane środki przymusu bezpośredniego. Osoby posiadające immunitet, kobiety w ciąży i dziennikarze, wzywani są do opuszczenia miejsca działań Policji.

Zważyć także należy, że władza ustawodawcza w marcu 2020 roku dostrzegła potrzebę dodatkowego wzmocnienia gwarancji praworządności działań Policji poprzez penalizację w Kodeksie wykroczeń umyślnego nie stosowania się do wydawanych przez funkcjonariusza Policji na podstawie prawa poleceń określonego zachowania się, czy też uniemożliwiania lub istotnego utrudniania wykonania czynności służbowych⁹.

Aby wskazać na pewną nieścisłość w założeniach przedstawionego dokumentu, dokonana została analiza podobieństw i różnic w wybranych systemach prawnych poszczególnych państw, które mam nadzieję pozwolą na ocenę, czy przyjęte na gruncie

⁵ art. 3 ust. 2 u.p.o.z.

⁶ J. Wojciechowski, Kodeks Wykroczeń. Komentarz. Orzecznictwo, Warszawa 2005, § 77.

⁷ w przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1-6 i 8-14 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 2418), policjanci mogą użyć środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1-13 i 17-20 tej ustawy, lub wykorzystać te środki.

⁸ tekst jednolity z dnia 22 listopada 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 2418)

⁹ Chemicznych środków obezwładniających w postaci ręcznych miotaczy substancji obezwładniających, plecakowych miotaczy substancji obezwładniających, granatów łzawiących oraz innych urządzeń przeznaczonych do miotania środków obezwładniających można użyć lub wykorzystać je w przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1-13.

prawa polskiego rozwiązania odpowiadają standardom prawa międzynarodowego w zakresie wolności zgromadzeń.

W Niemczech na gruncie ustawodawstwa powszechnego wolność zgromadzeń gwarantuje przede wszystkim federalna ustawa o zgromadzeniach i pochodach z 24 lipca 1953 r. Przepisy dotyczące tej wolności uchwalane są także przez organy poszczególnych landów.

Có warto podkreślić, ustawa ta nie definiuje pojęcia „zgromadzenie”, w przeciwieństwie do prawa polskiego. Ponadto w polskiej ustawie pojawia się pojęcie zgromadzeń spontanicznych, natomiast *GVA* (*Gesetz über Versammlungen und Aufzüge*) takim pojęciem się nie posługuje. Definicje legalne pojęć występują w ustawach uchwalanych na poziomie landów. Ustawodawstwo na poziomie landów posługuje się także pojęciem zgromadzeń nagłych, natomiast nie uzasadnia ono odstąpienia od samego zgłoszenia zgromadzenia. Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 *GVA*, z prawą do organizowania publicznych zgromadzeń nie mogą korzystać organizacje, których cele lub działania są sprzeczne z przepisami prawa karnego lub skierowane są przeciwko porządkowi konstytucyjnemu lub porozumieniami między narodami. Warto również podkreślić, że *GVA* wprowadza generalny zakaz udziału w zgromadzeniu osób noszących umundurowanie bądź elementy munduru wyrażające określone poglądy polityczne.

Ponadto zgodnie z przepisami organizator zgromadzenia nie może być anonimowy. Każde zgromadzenie musi mieć przewodniczącego. Określa on przebieg zgromadzenia, kieruje nim oraz osobiście odpowiada za jego zgodny z prawem przebieg, a wszyscy uczestnicy są zobowiązani wykonywać jego polecenia. *GVA* przyznaje także Policji określone uprawnienia związane z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz przeciwdziałaniu przestępstw i wykroczeń. Korzystając ze swoich ustawowych uprawnień Policja może m. in.: rozwiązać zgromadzenie, rejestrować uczestników zgromadzenia (obraz i dźwięk). Ustawodawca w Niemczech przewidział również możliwość zakazania odbycia zgromadzenia lub pochodu lub uzależnienia jego kontynuowania od spełnienia określonych warunków, jeżeli okoliczności wskazują, że może dojść do naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Ponadto rozwiązane zostać może zgromadzenie, które nie zostało zgłoszone, zorganizowane zostało niezgodnie ze zgłoszeniem, bądź z naruszeniem zakazów.

Podobnie jak w ustawodawstwie polskim, podczas zgromadzenia zakazane jest posiadanie broni i innych przedmiotów, które mogą służyć jako broń. W Niemczech

⁹ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU197101201144/HD19710114L.pdf>

zakazane jest również używanie przedmiotów, które uniemożliwiają identyfikację uczestników zgromadzenia oraz osób udających się na zgromadzenie.

Z kolei w austriackim porządku prawnym podstawę prawną wolności i prawa do zgromadzeń stanowi Federalna Konstytucja z 19 grudnia 1945 r. Korzystanie z tego prawa regulowane jest przepisami ustaw szczególnych. Ustawodawca austriacki nie sformułował legalnej definicji zgromadzenia. W Austrii korzystać z wolności zgromadzeń może każdy, jednak zakres podmiotowy w prawie austriackim nie jest interpretowany tak szeroko jak w Polsce. Prawo do udziału w zgromadzeniu przysługuje każdemu, jednak prawo organizacji zgromadzenia nie przysługuje cudzoziemcom. Monopol mają tutaj obywatele austriaccy.

Kolejną różnicę znajdziemy również w instytucji zgromadzeń spontanicznych. W Austrii prawo ich organizowania wywodzi się z orzecznictwa, a nie z przepisów prawa. Warto dodać, że polską ustawą zna także instytucję zgromadzeń organizowanych w trybie uproszczonym, co nie występuje w prawie austriackim. Szczególnym w Austrii jest zakaz zakrywania twarzy przez uczestników zgromadzenia, co nie jest znane polskiej ustawie.

Natomiast podobną konstrukcję mają regulacje dotyczące rozwiązania, rozproszenia zgromadzenia. Zarówno polskie, jak i austriackie prawo oparły instytucję delegowanego przedstawiciela na swobodnym wyborze organu. Przedstawiciel ma prawo rozwiązać zgromadzenie: w Austrii, gdy zagrożony jest porządek publiczny, natomiast w Polsce dopiero w razie zagrożenia życia i zdrowia ludzkiego, mienia określonego rodzaju, naruszenia ustawy lub przepisów karnych.

Jak widać, w powyższym zakresie ustawodawstwa polskie, niemieckie i austriackie wykazuje wiele podobieństw, ale i również sporo różnic. Zasadniczą formą reglamentacji wolności zgromadzeń jest wymóg zgłoszenia planowanego zgromadzenia właściwemu organowi władzy publicznej. Brak wymogu uzyskiwania zezwolenia należy do cech charakterystycznych tzw. praw wolnościowych.

Zatem bardzo ogólnikowy charakter forsowanych tez i zarzutów wymaga, aby zostały one doprecyzowane i podparte ustaleniami faktycznymi. Wydaje się, iż nie bez powodu pominięto natomiast wysoką rangę, na którą wskazał polski ustawodawca, w odniesieniu do regulacji prawa do zgromadzeń, które nie może sztywno określać ram jego wykonywania, albowiem naruszałoby to zasadę proporcjonalności. Ustawodawca nie bez powodu pozostawił realizację prawa do zgromadzeń wybranym organom, co gwarantuje jednolitość jego realizacji.

Odnosząc się natomiast do wątpliwości dotyczących taktyki zespołowych działań Policji, pragnę zaznaczyć, iż wybrane szyki policyjne stosowane przez pododdziały zwarte